

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ

ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

Ι. Π. ΠΥΡΡΑ

Ἐτησία συνδρομή δραχ. ν. 3, προπληρωτέας ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔτους.
ΕΤΟΣ Δ'. — Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1882. — ΑΡ. 10.

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ.

Περὶ μiasμάτων καὶ μολυσμάτων.

(συνέχεια προηγουμένου φύλλου)

Ὅτι μὲν ἐν τῷ ἀέρι ὑπάρχουσι τὰ μiasματικά μικροζω-
δάρια, δῆλον τοῦτο γίνεται ἐκ τοῦ ἐξῆς πειράματος.

Ἐὰν ἐν ἀγγεῖῳ τεθῆ ὕδωρ ἀποστελούμενον διὰ πυρα-
κτώσεως τῶν ἀτμῶν ὕδατος, ἕπερ γίνεται ὅταν ἀτμοὶ ὕδα-
τος διέρχωνται διὰ πεπυρακτωμένου σωλήνος πλατίνης· διότι
οὕτω καταστρέφεται πᾶσα ὀργανικὴ ὕλη, ἣτις ἐνδέχεται
να ὑπάρχη ἐν τοῖς ἀτμοῖς, οὗτοι δὲ ἀπολήγουσιν ἐντὸς ἀγ-
γείου καθαροτάτου καὶ ψυχροῦ, ἔνθα συμπυκνῶνται καὶ κα-
τακρημνίζονται εἰς ὕδωρ. Ἐὰν τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐκτεθῆ ὑπὸ
τὴν ἀτμοσφαιραν ἡρεμον ἐπὶ τινος ἡμέρας, καὶ εἶτα ἐξετα-
σθῆ διὰ τοῦ μικροσκοπίου, διορίζονται ἐν αὐτῷ μικροζωδάρια.
Πόθεν λοιπὸν ταῦτα παρήχθησαν, ἀφ' οὗ τὸ ὕδωρ ἦτο τοσοῦτον
καθαρόν; βεβαίως ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ ἀέρος μετὰ τῆς ἐπιφανείας

τοῦ ὕδατος· ὁ δὲ ἀήρ εἶχε ταῦτα. Ἡ ἀλήθεια αὕτη ἐπιβεβαιώθη καὶ δι' ἄλλου πειράματος ἀντιστρέφου. Ἐὰν ἐντὸς φιάλης, ἐχούσης ὕδωρ κεκαθαρισμένον κατὰ τὸν προηγούμενον τρόπον, προστεθῆ ἀήρ πᾶν καθαρὸς, καὶ τοιοῦτος καθίσταται ἐὰν διοχετευθῆ διὰ πεπυρακτωμένου σωλήνος πλατίνης, ὡς ἐγενετο καὶ διὰ τοὺς ἀτμούς τοῦ ὕδατος εἰς τὸ προγενέστερον πείραμα, καὶ καλῶς περιφραχθῆ τὸ στόμιον τῆς φιάλης ἵνα μὴ συγκοινωνῆ ὁ ἐντὸς καθαρὸς ἀήρ μετὰ τοῦ ἐκτὸς ἀτμοσφαιρικοῦ, καὶ ἀφεθῆ ἐπὶ ἡμέρας ἤρεμον τὸ ὕδωρ, εἶτα ἐξετασθῆ μικροσκοπικῶς, οὐδ' ἄλλως εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ μικροζωάρια. Δῆλον ἐκ τούτου γίνεται ὅτι τοιαῦτα δὲν ὑπῆρχον ἐν τῷ κεκαθαρισμένῳ ἀέρι, καὶ μὴ συγκοινωνοῦντι μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ. Ὅθεν τὰ μικροζωάρια ὑπάρχουσι κολυμβοῦντα ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ ἀέρι, καὶ ἐκ τούτου μεταδίδονται καὶ εἰς τὸ ὕδωρ.

Ὁ Πάστερ ἀπέδειξεν ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν τοίχων τῶν θαλάμων νοσοκομείου εὐρίσκονται προσκεκολλημένα πλήθῃ μικροζωαρίων ἰδίως μικροκοκκοὶ καὶ βακτήρια. Τοῦτο ἀπεδείχθη πειραματικῶς· διότι ἀφ' οὗ ἀπεπλύνθησαν οἱ τοῖχοι τοῦ θαλάμου ἐκ καθαροῦ ὕδατος, ἐξητήσθη τοῦτο μικροσκοπικῶς καὶ εὐρέθησαν σμήνη ἐν τῷ ὕδατι ἐκ τῶν ρηθέντων μικροζωαρίων, εὐρέθησαν καὶ σφαιρίδια πύου καὶ σπόροι παρὰσιτοι (epiphytales) κλπ. Τὸ αὐτὸ εἶρον καὶ οἱ Βρόσας, Χελβώνης, Ἐλεσέτης, Νεπβῶς. Ὅπου εἰσὶ νοσοῦντες καὶ ὁ ἀήρ τοῦ θαλάμου αὐτῶν οὐ καλῶς ἀνανεοῦται, τοιαῦτα πληροῦσι τὸν ἀέρα.

Καὶ ὅτι ἐνυπάρχουσιν ἐν τοῖς χυμοῖς νοσοῦντος μικροζωάρια ἰδίας φύσεως κατὰ τὸ εἶδος τῆς νόσου, δῆλον τοῦτο γίνεται ἐὰν ἐν μικροσκοπικῶς ἐξετασθῆ χυμὸς νοσοῦντος, ἀκὴς βελόνης ἐμβραχέισι ἐν τοιοῦτῳ χυμῷ παρέχει σμήνη μικροζωαρίων, π. χ. ὁ χυμὸς τοῦ ἀνθρακος παρέχει τὸ εἶδος ἐκείνου τῶν μικροζωαρίων, ἅπερ καλοῦνται Β α κ τ η ρ ἰ δ ι α. Ὁ δὲ Ἰατρός Κυλισβούρης περιέγραψε δύο ἰδία εἶδη μικροζωαρίων εὐρισκομένων ἐν τῷ μολύσματι τῆς σφίλιδος. Τὸ ἀν ἀνάγεται εἰς τὴν σφίλιον, τὴν ἀρχίζουσαν ἐξ ἔλκου (καρτείνου σφίλικου), καὶ εἶτα διαδομένην ἐφ' ὅλου τὸν διαργανισμόν, τὰ μικροζωάρια ταῦτα εἰσδύουσιν εἰς ὅλους τοὺς ἰστούς, εἰς τοὺς χόνδρους, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὅστα. Τὸ δὲ ἄλλο εἶδος ἀνάγεται εἰς τὴν βλενόρροϊαν, ἐμφωλεῖ ἐν τοῖς ἐπιθηλίοις τῆς βλενομομβράνης.

Ἡ νόσος τριχίνης, ἥτις γινώσκειται εἰς τοὺς χοίρους, τοὺς τρεφομένους ἐξ ἀκαθάρτων καὶ σηπτικῶν ὑλῶν, καὶ ἥτις μεταδίδεται καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν φαγόντα ἐκ τῆς σαρκὸς τοιοῦτου χοίρου, ἐβεβαιώθη ὅτι ἀποτελεῖται ἐκ μυριάδων μικροζωαρίων ἐχόντων σχῆμα τριχίος. Ἄλλοτε παράγει τὸ χοιρινὸν κρέας τὴν Ταινίαν, ἥτις γινώσκειται ἐκ τιμῶν μικροσκοπικῶν ὠν ἰδίως εἰς τοὺς τρώγοντας ἄλλαγα.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐκ παρατηρήσεως ἰσχυρῆς ἐγνωρίζον τὸ ἐπιβλαβὲς τοῦ χοιρινοῦ κρέατος κατὰ τῆς υγιείας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀπέδιδον τὴν παραγωγὴν τῶν νόσων ἐπιλενκία καὶ λέπρα (Πλουτ. συμ. Α. 3) εἰς τὴν βρώσιν τοῦ τοιοῦτου κρέατος.

Καὶ πᾶσα ἄλλη ὕλη ὀργανικὴ ὑφίστασα ζύμωσιν τινα ἥτοι ἀλλοίωσιν τῆς καταστάσεώς της παρέχει μικροζωάρια. Τὰ παλαιὰ ἄλλαγα καὶ ἀλίπαστα ἐν γένει ὑφίστανται ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς ἐπιρροῆς ἀλλοίωσιν, ἐξ ἧς παράγονται μικροζωάρια, τὰ ὅποια διὰ τῆς βρώσεως τῶν ὑλῶν τούτων εἰσέρχονται εἰς τὸν διαργανισμόν τοῦ σώματος καὶ πολλαπλασιάζονται, ἐὰν τύχῃσι χώρον προσφόρου, καὶ ἐπιφέρουσι νόσον.

Τὸ ἐπιβαβλαβὲς τῶν ταριχευτῶν τροφῶν ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἦτο γνωστὸν, καὶ ἀπέφευγον τὴν βρώσιν αὐτῶν, ἐκ τούτου ὑπῆρχε καὶ τὸ ρητὸν «ἐν ἐλλείψει κρέατος, ταρίχῳ στερεκτέον». Οἱ δὲ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων ἀπέφευγον τὴν βρώσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἁλατος, διότι ἐνόμιζον, ὡς ὁ Ἀναξαγόρας ἔλεγεν, ὅτι ἔχει ἐν αὐτῷ πολλὰ μικροζωάρια. (Πλουτ. Ἰσίδ. Ὅσ. δ.). Ἄλλ' ἡ ἰδέα αὕτη οὐδ' ὅλως ἀληθείας ἔχει διότι τὸ ἅλας οὐδὲν ἐμπεριέχει ζωάριον, ὑπελάμβανον τοῦτο ὡς ἐκ τῆς ἀλμυρᾶς ιδιοτήτος αὐτοῦ, καὶ τῆς ὁμοιότητος μετὰ τῶν ἀλίπαστων. Ὁ τυρὸς ὑφίσταται ζύμωσιν, ἐκ ταύτης ἐνυπάρχουσιν ἐν αὐτῷ ἰδία μικροζωάρια, ἅπερ μεταμορφοῦνται προδούσης τῆς ζύμωσεως εἰς τὰ πετάκια. Διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἄνθρωπον παράγει ἐλμινθας.

Ἡ φθίνα, ἡ φθίνα κοινῶς καλουμένη, νόσος τοῦ σίτου, ἐξ ἧς ὁ τοῦ σίτου κόκκος ἀλλοιοῦται κατὰ τὸ σχῆμα καὶ χρῶμα, προέρχεται ἐκ μικροζωαρίων, εὐρισκομένων ὑπὸ κατάστασιν κόψεως, πληρούσης τὸ ἔνδον τοῦ κόκκου ἀντὶ τοῦ ἀμύλου, ἅπερ καταστρέφεται παρ' αὐτῶν. Τὰ μικροζωάρια ταῦτα ἔχουσι σχῆμα ἐλμινθοειδές. Ἐχουσι δὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ νὰ διατηρῶνται κατάξῃρα ὡς κῆνις ἐπὶ πολλὰ ἔτη· ἀνευ φαινομένης τινὸς κινήσεως· ἅμα ὅμως ὑγραυθῶσιν, ἀναλαμ-

βάνουσι τὴν κινητικὴν ζωὴν· ἐὰν δὲ αὐτοὶ ἀποξηρανθῶσι πάλιν καθίστανται ἀκίνητα. Τὴν τοιαύτην κατάστασιν δύνανται ἀλληλοδιαδόχως δεκάκις νὰ ὑποστῶσιν. Ἐὰν μεταξὺ ὑγιῶς οἴτου ὑπάρχωσι τοιοῦτοι κόκκοι, καὶ καθυγραθῶσι ὡς γίνεται ἐν σπορῇ αὐτῶν, ἀναξωπυροῦνται τὰ μικροζωδάρια, ἐξέρχονται ἐκ τοῦ κήτους των, καὶ μεταβαίνουν εἰς τοὺς ὑγιεῖς κόκκους, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἰσδύουσι, καὶ πολλαπλασιάζονται, καταστρέφοντα τὸ ἄμυλον καὶ τὴν βλάστησιν. Τὰ μικροζωδάρια ταῦτα φαίνεται ὅτι οὐδόλως ὑφίστανται μεταμορφώσεις εἰς πτερωτὰ, ἀλλὰ ὑπὸ τὸ ἀρχικὸν σχῆμα αὐτῶν γεννῶσι καὶ πολλαπλασιάζονται ἐπιφέροντα οὕτως ἰδίαν καὶ λανθάνοντως ζύμωσιν ἐντὸς τοῦ κόκκου.

Τὰ φύματα τῆς φθίσεως ἐμπεριέχουσι ἀπειράριθμα μικροζωδάρια ἰδίας φύσεως ὡς καὶ ἀρτίως ἐπεβεβαίωσε γερμανὸς μικροσκοπολόγος.

Ὁ Πάστερ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀρχικὴ αἰτία τῆς λύσεως εἶνε ὑπαρξίς μικροζωδάρων ἰδίας φύσεως, παραγομένων ἐκ τοῦ οἴου τῆς λύσεως, τὰ ὅποια εὐρίσκονται ἐν τῷ διοργανισμῷ τοῦ σώματος τοῦ πάσχοντος καὶ ἰδίως ἐντὸς ἐγκεφάλου. Ἡ δὲ Ἰατρικὴ Ἀκαδημία τῶν Παρισίων ἐντῆς τῆς 17 Ἰουνίου ε.ε. συνεδριάσει αὐτῆς ἀνεγνώρησεν ὡς θεωρούμενα εἰδικὰ φάρμακα κατὰ τῆς λύσεως τὴν *πολυκαρπίνην*, τὴν *Ηελλετρινήν*, τὸ κεδρόν (σέλινον), τὴν κεδρίνην, τὴν Βαλδιβίνην, (*valdivine*), τὴν ὅποιαν μεταχειρίζονται ὑπὸ ἔγχυσιν ὑποδόριον ὑπὸ δόσιν 2 ἕως 5 χιλιοστογράμμων, τὸ χόξιν — *ναν* (*hochnan*), τὴν ψευδῆ ἀγγουστούραν, τὸ σκόροδον, τὰ ἀτμώδη λουτρά, τὴν θείουχον ἄλλυτον (*Sulfure d'allyte*) κλπ. Πάντα ταῦτα θεραπεύουσι τὰ μὲν φουενθέντα καὶ καταστρέφοντα τὰ μικροζωδάρια, τὰ δὲ ἀποδιώκοντα ἐκ τοῦ διοργανισμοῦ ταῦτα.

(ἀκολουθεῖ).

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ

Περὶ οἰκίας

Ἡ οἰκία πρέπει νὰ κεῖται ἐπὶ ὑψηλοτέρας θέσεως· τὸ δὲ ἀνώτερον πάτωμα αὐτῆς εἶνε προτιμώτερον πρὸς οὐρανόν. Πληθὺν τῆς οἰκίας δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχωσι λιμνάζοντα ὕδατα, ἀκίνητα, οὔτε ποταμοί, οὔτε μέρη κάθυγρα, οὔτε σεσηπτότα χόρτα ἢ ἄλλαι ἕλαι ζωϊκὰ σηπόμεναι, οὔτε κό-

πρινα ἐξ ἀποπάτου, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὰ περίξ τῆς οἰκίας πρέπει νὰ ὦσι καθαρὰ. Οὐτα πυκνὰ δένδρα, καὶ μάλιστα συκὴ, καρφία (καρυδέα) κλ. ὀλίγα δένδρα ἀραιὰ εἰσὶν ὠφέλιμα· τὰ ὑγιεινότερα εἰσὶν ὁ εὐκάλυπτος, ἡ ἀκτὴ (κουφοξυλαία) ἡ φουτουκία, ἡ ἀναδεδρίς (κληματαριά), τὸ Ἡλιοτρόπιον (ἡλιανθος ἢ ἥλιος κοινῶς) καὶ ἀρωματικά φυτά.

Τὸ ὕψος τῆς οἰκίας πρέπει νὰ ἦναι ἀνάλογον μὲ τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ. Ὅταν πρὸς βορρᾶν τῆς οἰκίας ὑπάρχη ἡ ὁδὸς τὸ ὕψος πρέπει νὰ ἦναι ἴσον μὲ τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ πλέον ἑνὸς τρίτου αὐτοῦ, δηλαδή ἐὰν ἡ ὁδὸς ἔχη πλάτος 6 μέτρων τὸ ὕψος τῆς οἰκίας ἔστω 8 μέτρων. Ἐὰν ὅμως ἡ οἰκία κεῖται ἔχουσα τὴν ὁδὸν πρὸς μεσημβρίαν δύναται ἔχειν ὕψος πολὺ περισσότερον· καὶ ἡ ἀπ' ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν δύναται ἔχειν τὸ αὐτὸ ὕψος θέλει. Ἡ ὁδὸς τῆς οἰκίας πρέπει νὰ μὴ εἶνε πολὺ στενὴ ὀλιγότερον τῶν 6 μέτρων. Ἡ ἀπὸ 12 μέχρις 20 μέτρων ὁδὸς πλάτος ἔχουσα εἶνε καταλληλοτέρα.

Τὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ δένδρα δὲν πρέπει νὰ ὦσι ἐγγὺς τῶν παραθύρων τῆς οἰκίας (ἰδὲ Φοῖβον ἔτους Γ. σελ. 1).

Τὸ κυριώτερον πρόσωπον τῆς οἰκίας πρέπει νὰ κεῖται πρὸς τὴν θερινὴν τροπὴν τοῦ Ἡλίου· οὕτω καὶ τὴν ὄρμην τοῦ βορέου δέχεται πλαγίως καὶ τοὺς θερινούς καύσωνας ἔχει μικροτέρους. Εἰς τὸ ἀντίθετον δὲ πρόσωπον τὸ μεταξὺ δύσεως καὶ νότου, δὲν πρέπει νὰ ἔχη πολλὰ παράθυρα.

Ἡ εἴσοδος τῆς οἰκίας πρέπει νὰ ἦνε πρὸς ἀνατολὰς, κατὰ δεύτερον λόγον ἔστω πρὸς μεσημβρίαν, καὶ κατὰ τρίτον πρὸς βορρᾶν. Ἡ πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος εἴσοδος δὲν εἶναι ὑγιεινὴ.

Τὰ περισσότερα παράθυρα καὶ τὸ μᾶλλον μέρος τὸ δεχόμενον ἐλεύθερον φῶς καὶ ἥλιον ἔστωσαν πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς μεσημβρίαν, ὀλίγα πρὸς βορρᾶν καὶ ἔτι ὀλιγότερα πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος. Οἱ ἐν Μήλῳ ἀνακαλυφθέντες προϊστορικοὶ οἰκίσκοι οὐδόλως ἔχουσι παράθυρα καὶ εἴσοδον πρὸς τὸ μέρος τοῦτο. Οἱ τότε φαίνεται ὅτι ἐγνώριζον καλῶς τὰ τῆς ὑγιεινῆς, ἥσαν φαίνεται ἐν μεγάλῳ πολιτισμῷ. Τ' αὐτὸ παρετήρησα καὶ εἰς σωζομένας ἐν Ἀρκαδίᾳ οἰκίας κυκλωπικῶν τοίχων, αἵτινες φαίνεται ὅτι ἦσαν παναρχαιοτάτης ἐποχῆς. Προσέτι δὲν πρέπει νὰ ὦσι παράθυρα ἐνθεν ἐρχέται ἄνεμος ὑγρὸς καὶ μασματικός.

Ἡ ὑγιεινὴ οἰκία πρέπει νὰ φωτίζεται ἐλευθέρως παντα-

χοθεν, ἵνα οὕτω πανταχόθεν ἀνανεοῦται ὁ ἀήρ, ἢ τουλάχιστον νὰ ἦνε γωνιαία πρὸς ἀνατολὴν καὶ μεσημβρίαν.

Οἰκία στερουμένη μεσημβρίας στερεῖται υγιείας, ἐκ τούτων καὶ τὸ κοινὸν λόγιον «οἰκία, ἣν Ἡλιος δὲν βλέπει, τὴν βλέπει Ἰατρός».

Τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας δὲν πρέπει νὰ εἰρίσκονται ἐπὶ ἐδάφους ὑγροῦ· διότι διὰ τῶν τοίχων ὅλη ἡ οἰκία καθυγροῦται.

Ἡ στέγη τῆς οἰκίας παρ' ἡμῶν πρέπει νὰ ἔχη μετρίαν κλίσιν 1. πρὸς 4 ἢ τὸ πολὺ 1. πρὸς 5. ἵνα τοῦ Ἡλίου αἱ ἀκτῖνες ἀντανεκλώνονται τὸν μὲν χειμῶνα ὀλίγον, τὸ δὲ θέρος πολὺ καὶ μὴ διαθερμίνηται πολὺ ἡ στέγη. Δώμα δὲν πρέπει νὰ ἔχη ἐπὶ τῶν θαλάμων τοῦ ὕπνου καὶ τῆς διαμονῆς· διότι ὑφίστανται ὑγρασίαν οἱ θάλαμοι ὅταν βρέχη ἢ μένη χιῶν ἐντὸ δώματι· διὰ τοῦτο τὸ δώμα πρέπει νὰ γίνεται ἐπὶ τῆς εἰσόδου ἢ ἐπὶ τοῦ μαγειρείου.

Τὸ ἔξωθεν χρώμα τῆς οἰκίας ἔστω ὑπόλευκον οὐχὶ ὠχρὸν, οὔτε μέλαν, οὔτε ἐρυθρὸν· τὸ ἐλαφρὸν Ἰάωδες, ἢ ὑποπράσινον ἢ ὑπόλευκον κτλ. εἰσὶ προτιμώτερα. Περὶ τούτου διαλαμβάνει καὶ ὁ περὶ οἰκοδομῶν πόλεων νόμος.

Ἡ εἴσοδος πρέπει νὰ εἶναι ἀρκετὰ εὐρύχωρος καθαρὰ ξηρὰ, ἀνευ ὑγρασίας.

Ἡ κλίμαξ (σκάλα) πρέπει νὰ ἦναι πρὸς ἀνατολὰς ἢ πρὸς μεσημβρίαν, νὰ εἶναι καλῶς ἀεριζομένη καὶ φωτιζομένη, καθαρά καὶ ἀνευ ὑγρασίας· διότι διὰ τῆς κλίμακος εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν ὁ περισσότερος καὶ διαρκέστερος ἀήρ. Πρέπει νὰ μὴν ἦναι πολὺ ὀρθεῖα, διότι ἡ ἀνάβασις φέρει κόπον, ἐμποδίζουσα τὴν πρὸς τὰ κάτω κίνησιν τοῦ διαφράγματος τῆς κοιλίας.

Ἡ αὐλὴ τῆς οἰκίας πρέπει νὰ κεῖται πρὸς ἀνατολὰς ἢ πρὸς μεσημβρίαν, ἢ πρὸς δύσιν καὶ ἐν ἀνάγκῃ πρὸς βορρᾶν. (ἀκολουθεῖ).

Γ'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Τὰ ἐν τῇ ἐνάρξει τῆς νόσου.

Ἐάν αισθάνεσαι βάρος ἢ πόνον ἐπὶ τοῦ στομάχου, ἐάν ἔχῃς τὸ στόμα ἀηδές, στρόφους τῶν ἐντέρων, ἀέρας εἰς τὸν στομάχον ἐξ ὧν γίνεται μειωρισμὸς (φούσκωμα) καὶ βάρος. Ἐάν ἔχῃς καρηβαρίαν, κόπωση, χαύνωσιν,

ἀνορεξίαν, ναυτίαν· ἐάν ἐρεύγεσαι ἀηδῶς, ἢ ὄξινα κλπ. σημεῖα εἰσὶ δυσπεψτίας ἐκ πολυφαγίας ἢ πολυποσίας, ἢ βρώσεως δυσπέπτου τροφῶν. Μὴ φάγῃς τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰς συνήθεις τροφάς· ἀλλὰ λάβε μινον ρόφημα ἐκ ζωμοῦ κρέατος μετὰ δρυζίου ἢ πάστας, πίνε δροσιστικὰ ποτὰ, σεμάδαν, πορτοκαλλάδαν, λεμονάδαν ἐλαφρὰν, ἐάν μέχρι τῆς πρωῆς τῆς ἐπιούσης μὴ γένη ἐκκένωσις, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ρηθέντων συμπτωμάτων ἐξακολουθῶσιν ὑπάρχοντά, λάβε τὴν πρωῆαν ἐλαφρὸν καθάρσιον, ἐκ θεικῆς μαγνησίας μεθ' ὃ, ἀφ' οὗ γένησιν 4 ἢ 5 ἐκκενώσεις, ἐάν διψᾷς πίνε δροσιστικὰ ποτὰ, καὶ ἐάν πεινᾷς λάβε ρόφημα, καθ' ἕπερ καὶ τὴν προτεραίαν ἔπραξες.

Ἐάν τὴν τρίτην ἡμέραν ἀναφανῇ πυρετός τις ἔστω καὶ ἐλαφρὸς, καὶ τοιοῦτος ὑπάρχει διαλείπων ἢ ὑποδιαλείπων πυρετός εἰς τοὺς διατεθειμένους πρὸς τοῦτον, λάβε ἀφέψημα Κίνας. Τὴν δὲ ἐπιούσαν πρωῆαν λάβε 15 κόκκους θεικῆς κινίνης εἰς τρία ξηρία, κατὰ ἡμίσειαν ὥραν ἀπ' αὐ, καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν αὐτὴν δόξαν πρὸς βρῶσιν καὶ πόσιν.

Ἐάν δὲ ὁ πυρετός ἐξακολουθῇ ἔστω καὶ ἐλαφρὸς, σπεῦσον προσκαλέσαι Ἰατρὸν, ἐν ἐλλείψει τούτου λάβε πάλιν ἐν ἀφέψημα κίνας περουβιανῆς ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ὅπερ ἐπανάλαβε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. (ἰδὲ Φοῖβου ἀφεψ. Κίνας)

Ἄλλη νοσηρὰ κατάστασις.

Ἐάν αισθάνεσαι κατάβολὴν τῶν δυνάμεων, μεγάλην χαλάρωσιν, κόπωση, ἔχῃς κακοδιαθεσίαν, ἀνορεξίαν, τὸν σφυγμὸν ταχύτερον τοῦ συνήθους, πυρετώδη κατάστασιν, σημεῖα εἰσὶ προδρομικὰ νόσου βαρείας· ὅταν σπεῦσον λαβεῖν προφυλάξεις. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀπεχε παντὸς κόπου σώματι καὶ νοερωῦ, τρῶγε ὀλιγοτέραν καὶ εὐπεπτοτέραν τροφήν τῆς συνήθους· ἀνευ ὀρέξεως μὴ τρῶγε. Πίνε ὅταν διψᾷς ποτὰ χλιαρὰ σεμάδαν ἢ πορτοκαλλάδαν ἢ λεμονάδαν. Τὴν ἐπιούσαν ἐάν μὴ ἔχῃς ἐκκένωσιν, λάβε ἐλαφρὸν καθάρσιον, μεθ' ὃ ἀφ' οὗ γένησιν 4 ἢ 5 ἐκκενώσεις λάβε ρόφημα ἐκ ζωμοῦ κρέατος καὶ δρυζίου ἢ φιβέ. Ἄλλο καθάρσιον ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πρόσεχε μὴ λάβῃς· διότι πᾶν καθάρσιον ληφθὲν ἀνευ ἀνάγκης οὐ μόνον ἀνωφελές ἐστίν, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐπιβλαβές γίνεται, καὶ τὴν νόσον ἐπιβαρύνει· διότι νέαν χαλάρωσιν τῶν τοῦ σώματος δυνάμεων ἐπιφέρει. Πᾶν δὲ ἐν τῷ ἐλληνητικῷ κλίματι τὸ χαλάρωσον ἐπιζήμιον ἐσ-

έστιν τῇ ὑγιείᾳ. Διὰ ταῦτα λίαν κακὴ ἐστὶν ἡ συνήθεια, ἣν τινες ἔχουσι εἰς τὸ λαμβάνειν ἐκ παραμικρᾶς αἰτίας καθάρσιον.

Ἐὰν τὴν τρίτην ἡμέραν ἐξακολουθῇ ἡ τοιαύτη κατάστασις διατῆρει δίαιταν πρὸς τροφήν, πόσιν καὶ τ' ἄλλα· διότι ἐὰν ὁ στόμαχος διερεθισθῇ ἐκ καταχρήσεως καὶ πόσεως, ἢ ἄλλο τι ὄργανον πάθῃ, προστίθεται τῇ προηγουμένη κατάστασις νέα βλάβη, ἣτις πολὺ ἐπιβαρύνει τὴν πρώτην. Διὰ ταῦτα καὶ ἐκ τροφῆς, καὶ ἐκ πόσεως, καὶ ἐκ περιψύξεως, καὶ ἐκ κόπου, καὶ ἐξ ἠθικῆς ταραχῆς πρέπει νὰ προφυλάττεται. Ἀπὸ τῆς δευτέρας ἡμέρας πλὴν τοῦ καθαρτικῆς χρῶ καθ' ἑκάστην ἀνὰ ἡμέραν ἀφέψημα Κίνας.

Ἐὰν ὑφίστασαι πόνουσ τῆς κοιλίας, θές κατάπλασμα ἐκ λινοσπόρου ἐπὶ ταύτης, πίνε ἀρωματικὴν πόσιν ἐκ γλυκανίσου καὶ χαμαιμήλων, ἐκ τείου μετὰ σταγμάτων ρωμίου, ἐὰν τοῦτο ἢ ἀνεκτόν.

Ἐν τῇ κλίῃ κείμενος ἔχε θερμότητα μετρίαν διὰ μαλλίων καλυμμάτων, καὶ εἰ δυνατὸν ἐρυθρῶν, ἐὰν ἐπέλθῃ ἰδρῶς ἔστω μέτριος· εἰ δὲ μὴ προκληθῆτω διὰ μετρίων καλυμμάτων καὶ θερμῶν ποτῶν, διότι ἡ παρουσία ἰδρώτος δὲν εἶνε πάντοτε ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμος. Μόνον ὠφελεῖ ὅταν ὁ πάσχων ὑπέστη περιψύξιν (κρυολόγημα). Ὅταν δὲ ὁ ἰδρῶς ἐπέλθῃ ἀρκετῶς, καὶ καθυγραυνθῶσι τὰ ἐνδύματά σου, ὠφέλιμον ἐστὶ ταχέως καὶ προσεκτικῶς ν' ἀλλάξθῶσι ταῦτα· πολλοὶ ἐβλάβησαν ἕνεκεν προσθήκης περιψύξεως ἐν τῷ ἀλλάττειν τὰ τοῦ ἰδρώτος ἐνδύματα, (ἰδὲ Φοῖβον ἔτους Β'. σελ. 180).

Ἐὰν ἡ νοσηρὰ κατάστασις ἐξακολουθῇ πέραν τῶν τριῶν ἡμερῶν προσκάλεσον Ἱατρὸν τῆς πεποιθήσεώς σου.

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

Περὶ αἱμορραγίας τραυματικῆς

Ὅταν γίνῃ λύσις ἢ διακοπὴ τῆς συνεχελᾶς τοῦ δέρματος ἢ καὶ τῶν ὑποδερμίων ἀγγείων ἐπισυμβαίνει ρύσις αἵματος, καλουμένη τραυματικὴ αἱμορραγία.

Δύο εἶδη τραυματικῆς αἱμορραγίας διακρίνονται, φλεβικὴ ἢ αἰμορραγία, πρῶτον ἐκείνη ὅταν κοπῇ ἢ τμηθῇ φλεβίδιον ἢ φλέψ, καθ' ἣν ρέει αἷμα ἐρυθρομέλαν, ῥέον κανο-

νικῶς. Καὶ ἀρτηρικὴ αἱμορραγία, καθ' ἣν ρέει αἷμα ἐρυθρὸν μετὰ μεγάλης ὀρμῆς, ποτὲ μὲν ἀνυψοῦμενον ποτὲ δὲ ταπεινούμενον.

Θεραπεία. Διατῆρει σιωπὴν καὶ ἀνάπαυσιν, ἐπιθεσον ἐπὶ τοῦ τραύματος τεμάχιον ἀγαρικοῦ (ἴσκας). Βάμβακα ἐμβεβαυμένον ἐν βάμματι βαλσαμίνης, ἢ ἀλόης, ἢ ἄρνικας, κόνεως δξυδίου σιδήρου, ἢ ἔχουσιν αἱ φαρμακοποιοὶ ἰστὸν ἀράχνης, κόνιν κυάμων, στυπτηρίαν, (στυψήν) διαλελυμένην ἐν ὕδατι, ψυχρὰ ἐπιθέματα, παγετῶν, κλπ. Πάντων δὲ προτιμητέον τὸν περχλωροῦχον σίδηρον, καὶ μάλιστα κατὰ τῆς ἀρτηριακῆς αἱμορραγίας· διότι τάχιστα ἢ ὕλη αὐτὴ πηγυεῖ τὸ αἷμα. Πρὸς μείζονα δὲ ἐπιτυχίαν δίδεται καὶ ἐσωτερικῶς ὑπὸ δόσιν 10 ἕως 20 στόγματά ἐν ὕδατι ψυχρῷ 50 δραχμῶν· ἐπίθεσ καφέ, ταμβάκον κλπ.

Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον ὡς ἀριστον ἴσχαιμον τὴν ρίζαν τῆς ἀριστολογίας, τὴν ὀποῖαν καὶ ὁ Πάτροκλος καθ' Ὀμηρον ἐπέθηκεν ἐπὶ τοῦ τραύματος τοῦ Εὐρυπύλου (Ὀμ. Ἰλ. λ. 845).

Κοινῶς θεωρεῖται πρόχειρον ἴσχαιμον ἢ ἐπιθεσις τῆς ἀνιδίας (τῆς τοῦ ἵππου κόπρου)· ἐσωτερικῶς δὲ ἢ πόσις μετὰ οἴνου ἀφεψήματος τῆς ἐπὶ τῆς δρυὸς παραφυάδος, τῆς καλουμένης βρούου ἢ ὑπνον, κοινῶς δευδρόφτερον.

Ἐπιτοτε ἡ ἀρτηριακὴ αἱμορραγία εἶνε ἀνεπίσχετος διὰ τῶν ρηθέντων μέσων· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μάσησον χάρτην καὶ ποιήσον σῶμα σφαιρικὸν καὶ περιβαλὼν δι' ἄθουλου ἐπίθεσον ὡς πομα ἐπὶ τοῦ ῥέοντος στομίου τῆς ἀρτηρίας, ἢ ἀντισφαιριδίου χαρτίνου χρῶ ἐρέβινθον. Ἐπίθεσον ὄγκον ἐξ ὑφάσματος πρὸς πίεσιν ὑπὲρ τὸ στόμιον τῆς ἀρτηρίας, καὶ ἐπίδεσον καλῶς. Πιεσον διὰ τοῦ δακτύλου τὴν ἀρτηρίαν ἐπὶ θέσεως ὑπερκειμένης, ἵνα διακοπῇ ἢ ἐξώθησις τοῦ αἵματος. Ἐν τοιαύτῃ ὁμως περιπτώσει ἢ παρουσίᾳ καταλλήλου χειρουργοῦ εἶνε ἀναγκαῖοτάτη.

Αἱμορραγία ἐγκύου γυναικὸς πρὸ τοῦ τοκετοῦ.

Ἐὰν ἡ αἱμορραγία συμβῇ ἐν ὄρῳ ἐγκυμοσύνης, θέσον τὴν ἐγκύον ἐπὶ στρωμνῆς δροσερᾶς ἐκ κρίνου (ἵππου τριχῶν) ἢ ἐξ ἀχύρων, ἔστω κεκλιμένη ὀριζοντίως, ὑπὲρ ἔχουσα τὴν λεκάνην ὀλίγου ἀνυψωμένην μᾶλλον τοῦ ἄλλου σώματος διὰ θέσεως προσκεφαλαίου μικροῦ. Ὁ θάλιασος πρέπει νὰ ἔχῃ καθαρὸν αἶρα. Ἡ πάσχουσα νὰ ἦνε ἐλαφρῶς καλυμένη δι' ἐλαφροῦ καὶ εὐρυχώρου ἐγκοιμήθρου (σκεπασμῆτος)

ἐκέτα ἀνάπαισιν, ἡσυχίαν, ἀταραξίαν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν· ράντιζε κατὰ καιρὸν τὸ πρόσωπον τῆς διὰ ψυχροῦ ὕδατος, καὶ διατήρει ταύτην εὐκόλλιον διὰ κλυσμάτων.

Ἐὰν ἐπισυμβῇ λειποθυμία ἐν τῷ μεταξύ καίτοι ἡ ἀποβολὴ τοῦ αἵματος εἶνε μικρὰ, ἢ λειποθυμία αὐτῆς συνήθως ἐπιφέρει ἐπίσχεσιν (σταμάτησιν) τῆς αἱμορραγίας ἐὰν ἐξακολουθῇ προσκάλῃσιν ἰατρὸν.

Αἱμορραγία μετὰ τὸν τοκετόν.

Ἄφ' οὗ ἐξέλθη τὸ βρέφος, καὶ πρὶν ἔτι πέσῃ τὸ ἀκόλουθον, γίνεται ἐνίοτε αἱμορραγία. Εἰ μὲν αὕτη εἶνε μετρία, ποιήσων ἐντριβάς ἐπὶ τῆς κοιλίας, ὑποστηρίξων τὴν μήτραν καὶ ἐρεθίζων τὸ στόμιον αὐτῆς διὰ τοῦ δακτύλου. Ἐὰν ὅμως ἡ αἱμορραγία ἦτο μεγάλη, τότε φράυτισσον πρὸς τὴν ταχυτέραν ἐξαγωγὴν τοῦ ἀκολουθοῦ δι' ἐπιδεξίας μαίας ἢ μαιευτήρος.

Ἐνίοτε μετὰ τὴν πτώσιν ἢ τὴν βίαιαν ἐξαγωγὴν τοῦ ἀκολουθοῦ ἐπισυμβαίνει δεινὴ αἱμορραγία, ἐξ ἧς ἐπέρχονται δεινὰ ἀποτελέσματα, ἐπιγίγνεται ὠχρότης τοῦ προσώπου, βοή εἰς τὰ ὄτα, θάμβωσις, κακουχία, ὁ σφυγμὸς γίνεται λεπτός καὶ ταχύς, καὶ ἐὰν ἡ αἱμορραγία ἐξακολουθῇ, ταχέως ἐπέρχεται ὁ θάνατος, σπεῦσον καλέσαι Ἰατρὸν.

Συμβαίνει ἐνίοτε ἡ αἱμορραγία νὰ γίνεται ἐντὸς τῆς μήτρας, δίχως νὰ γίνεται ἐκροὴ αἵματος. Τοῦτο συμβαίνει ἐὰν τὸ στόμιον τῆς μήτρας εἶνε φραγμένον ἐκ θρόμβου αἵματος. Ἡ τοιαύτη κατάστασις διαγιγνώσκειται αὕτω. Θίξ τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κάτω κοιλίας καὶ παρετήρησον διὰ ἐλαφρῶ-ἐξωτερικῆς πίεσεως· ἐὰν εὐρίσκῃς μικρὸν σφαιροειδὲς σῶμα πρὸς τὰ κάτω τῆς λεκάνης, μὴ ἐξέχον ὑπὲρ τὸ ἄνω χεῖλος τῆς λεκάνης, σημείον ὅτι εἶνε ὁ φυσικὸς ὄγκος τῆς μήτρας μετὰ τὸν τοκετόν. Ἐὰν ὅμως ὑπάρχῃ ἐν τῇ μήτρᾳ αἱμορραγία, ὁ ὄγκος αὐτῆς μεγάλως αὐξεται, προβαίνει βαθμηδόν, καὶ καθίσταται τόσον μέγας, ὅσος ἦτο καὶ πρὸ τοῦ τοκετοῦ. Τὸ πρόσωπον γίνεται ὠχρόν, οἱ ὀφθαλμοὶ θαμβόνουσιν, ὁ σφυγμὸς ἐξασθενεῖ, ἐπιγίγνεται ἰλιγξ, βάρβασις ὄτων, σκοτοδίνη, λειποθυμία. Ἐν τοιαύτῃ ἐπικινδύνω καταστάσει εἰσαῖσον τοὺς δακτύλους χειρὸς εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας, καὶ διάστειλε βαθμηδόν τὸ στόμιον αὐτῆς ἰπὶ τοσοῦτον, ὅπως εἰσαῖξῃς τὴν χεῖρα ἐντὸς καὶ συλλάβῃς θρόμβους αἵματος πρὸς ἐξαγωγὴν αὐτῶν, καὶ πρὸς ἐρεθί-

σμὸν ταύτης πρὸς ἔναρξιν τῶν συστολῶν. Ἐὰν αὐταὶ βραδύνωσι νὰ ἔλθωσιν, κάλεσον Ἰατρὸν τάχιστα:

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

Περὶ τῆς Κυπαρίσσου.

Τὸ ἀειθαλές, ἐπίμηκες καὶ κωνοειδὲς τοῦτο δένδρον, τοῦ ὀπίου ἢ σοβαρὰ καὶ σκυθρωπὴ θέα ἔνεκεν τῆς σταθερότητος καίτου μελανούχου καὶ πρασίνου χρώματος, παρέχει εἰς τὸν θεατὴν συναίσθησιν μελαγχολικὴν, ὑπῆρξεν ἀνεκαθεν κατὰ πολλὰ χρήσιμον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἰς τὰς τέχνας πρὸς κατάσκευσιν διαφόρων χρησίμων οἰκίας, καὶ εἰς τὴν ἰατρικὴν πρὸς ὑγίειαν, καὶ θεραπείαν νόσων. Τοῦτων ἔνεκεν οἱ ἀρχαῖοι ἔταξαν αὐτὴν μετὰ τῶν ἱερῶν ἐν μυθολογίᾳ δένδρων.

Ἐλεγον ὅτι ἡ κυπαρίσσος ἀνεψύη κατὰ βούλησιν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὑπῆρχέ ποτε παῖς, Κυπαρίσσοσ καλούμενος, ἀγαπώμενος παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος· ὁ παῖς οὗτος φανεύσας ἀκουσίως ἔλαφον, τὴν ὄσκειαν ὑπερβαλόντως ἠγάπα, ἠσθένησεν ἐκ τῆς λύπης καὶ ἀπέθανεν. Ὁ δὲ Ἀπόλλων λυπηθεὶς ὡσαύτως διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπητοῦ του Κυπαρίσσου, καὶ θέλων ν' ἀπαθανάτισῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ, μετεμόρφωσεν αὐτὸν εἰς ἴδιον δένδρον, ὅπερ ἐκάλεσε Κυπαρίσσον, καὶ ὄρισεν ὅπως θεωρῆται πένθιμον καὶ ἐπιτύμβιον δένδρον. Τοῦτου ἔνεκεν οἱ ἀρχαῖοι ἐφύτευον αὐτὸ ὅπου ὑπῆρχε τάφος, καὶ εἶχον ἀφιερωμένον εἰς τὸν Πλούτωνα, τὸν Θεὸν τοῦ ἄδου. Ἔθετον κλάδον οἱ ἀρχαῖοι Κυπαρίσσου ἐπὶ τῆς θύρας, ἔνθα ὑπῆρχε νεκρός· κατὰ στέφανον Βυζάντιον ἐκαλεῖτο ἡ Κυπαρίσσοσ Ἐφανὸς καὶ κατόπιον Ἀπολλωνίας.

Ἡ πατρίς τοῦ δένδρου ταύτου θεωρεῖται ἢ Ἀνατολή, καὶ ἰδίως ἢ Κρήτη, ἔνθα φύεται αὐτομάτως, καὶ πολλοαχοῦ ἀποτελεῖ δάση· τὸ ὄρος τῆς Ἰδης θεωρεῖται ὁ προσφιλέτης τόπος τῆς Κυπαρίσσου. Ἐν γένει δὲ ἀρχαϊόθεν οἱ Κρήτες ἐκαλλιέργουν τὴν τῶν Κυπαρίσσων δειδροφυτείαν, ὡς εὐδοκιμοῦσαν ἐν τῇ χάρᾳ αὐτῶν, καὶ παρέχουσαν εἰσόδημα· διότι κατὰ τὸ 13 ἔτος τῆς ἡλικίας ἐπωλεῖτο ἔμιστον δένδρου διὰ

μέγα ποσόν χρημάτων, ὥστε ὑπῆρχεν ἐν τῶν σημαντικωτέ-
ρων προϊόντων, καὶ ἐδίδοντο αἱ κυπάρισσοι εἰς προίκα ἀντὶ
χρημάτων, ἐκ τούτου ἐκαλεῖτο ἡ Κυπάρισσος λατινιστῶν
προῖξ Ουγατρὸς (dox filiae.)

Ἐυδοκίμει τὸ δένδρον τοῦτο εἰς ξηρὰς καὶ οὐχὶ βαθείας
γαίας· διόπερ δύναται φυτευθῆναι ἐπὶ τῶν ἀγόνων ὄρεων
ἀποστρέφεται τὰς ὑγρὰς γαίας, διόπερ οὐ παρὰ ποταμοῖς
φύεται, φυτευθεῖσα ξηραίνεται· ἀναπτύσσεται συντόμως ἐν
τοῖς συγκερασμένοις κλίμασι, ἔνθα παρέχει καὶ εἶδος τι ῥη-
τίνης εὐώδους, ἐκκρινομένης δι' ἀγχαράξεως τοῦ φλοιοῦ, καὶ
ὠφελίμου κατὰ τῶν προσφάτων τραυμάτων.

Ἡ κυπάρισσος θεωρεῖται ἐπωφελὴς τοῖς φθισικοῖς· οὐσα
ἀειθαλής, διαρκῶς καθαρίζει τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, καὶ
καθιστᾷ τοῦτον ζωογόνον διὰ τῆς ἐκπομπῆς βωλοσαρωτικῶν
τινῶν ἀτμῶν. Τούτου ἕνεκεν ἐπέμποντο τὸ πάλαι οἱ φθισι-
κοὶ εἰς Κρήτην, ἵνα εἰσπνέωσι τὸν ἐκ τούτων ἀέρα. Ἡ σκιά
τῆς κυπάρισσου δὲν εἶναι τόσο ἐυχάριστος πρὸς διαμονὴν
ὑπ' αὐτὴν ἕνεκεν τῆς ἐκ τοῦ δένδρου ἐκπεμπομένης βαρείας
ὀσμῆς. Ἐνεκεν τῆς καθαρτικῆς ὁμῶς ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ
ἀέρος, καλὸν εἶναι ἢ κυπάρισσος νὰ φυτεύηται πλησίον τῶν
οἰκιῶν, καὶ ἐν τοῖς κήποις· εἶναι προτιμωτέρα αὕτη παρὰ
πολλὰ ἄλλα δένδρα, παρέχοντα ἀτμοὺς ἐπιβλαβεῖς, καὶ
διατηροῦντα ὑγρασίαν ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ· ἐκτὸς τούτου
ἐν τοῖς κήποις φυτευομένη κατὰ στοῖχον πυκνὸν ἐπὶ τῆς
βορείου πλευρᾶς ἀποτελεῖ οὕτω φραγμὸν πυκνὸν, ἀνευ
μεγάλης σκιᾶς ἐμποδίζοντα τὸ ρεῦμα τοῦ βορρᾶ ἀνέμου,
ὅστις ἐνίοτε βλάπτει τὰ ἐν τῷ κήπῳ φυτὰ.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΦΛΕΒΟΤΟΜΙΑΣ

Ἡ μικρὰ φλεβοτομία ὠφέλει τὰς ἀγκύους γυναῖκας ὅταν
ὑφίστανται πληθωρικὰς ἐξάψεις· γιγνομένη κατὰ τὰς παρὰ-
μονὰς τοῦ τοκετοῦ μεγάλως πυντολεῖ πρὸς εὐτοκίαν. Γίνεται
πάντοτε ἐπὶ τοῦ βραχίονος.

Παρατήρηθη ὅτι, εἴαν ἡ φλεβοτομία γείνη καθημένου
τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ ἐπέλθῃ συγκοπὴ ἐν τῷ μεταξὺ τῆς
ροῆς τοῦ αἵματος, πρὶν τοῦτο ἐξέλθῃ καθ' ὅλον τὸ ὀρισμένον
ποσόν, ἡ φλεβοτομία ἐπιφέρει τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, οἷον εἴαν

ἐξήρχετο ὅλον τὸ ποσὸν τοῦ αἵματος· γίνεται δηλαδὴ διατῆς
πρακλήσεως συγκοπῆς ἐν τῷ φλεβοτομεῖν οἰκονομία τοῦ
ποσοῦ τοῦ αἵματος, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα πλήρες. Τεθέντος τοῦ
ἀσθενοῦς ὀριζοντίως, δὸς πίνειν θερμὸν ποτὸν, καὶ κάλυ-
ψον μετρίως ἵνα ἐπέλθῃ ἰδρῶς. Ἡ μέθοδος αὕτη ἦνε ἔτι
ὠφελιμωτέρα ὅταν πρόκηται ἵνα φλεβοτομηθῇ ἀδύνατος ἀ-
σθενής, πρὸς οἰκονομίαν τοῦ αἵματός του. Δύναται τις προ-
καλέσαι ἀσφαλέστερον τὴν συγκοπὴν εἴαν πρὸ τῆς φλεβοτο-
μίας γείνη ποδόλουτρον.

Ἡ ἀρχαίοθεν ἀναγνωρισθεῖσα ὠφέλεια τῆς φλεβοτομίας
παρὰ πάντων τῶν ἐπισήμων ἰατρῶν παρέσχε τὸ ἐνδόξιμον
εἰς φιλοδόξους καὶ ἀναμορφωτὰς ἰατροὺς ὅπως ὑποστηρίξω-
σιν ἴδιον σύστημα, ἴδιαν σχολὴν, ἴδιαν μέθοδον θεραπευτι-
κὴν διὰ μόνον σχεδὸν τῶν φλεβοτομιῶν τῶν γενικῶν καὶ το-
πικῶν τοιοῦτον σύστημα ἐδημοῦργησε καὶ ἐν Παρισίοις
κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ὀδωνίως Βρουσσὸς, ὅστις ἠδυνήθη νὰ κα-
ταβάλλῃ πᾶσαν ἄλλην σχολὴν, καὶ ἐπικρατήσῃ τὸ σύστημα αὐ-
τοῦ παντοῦ διὰ τῆς ἀπλοποιημένης οὕτως θεραπευτικῆς με-
θόδου διὰ τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ αἵματος. Ὅλας σχεδὸν τὰς
νόσους καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν χλώρωσιν διὰ τῶν φλεβοτομιῶν ἐ-
θεράπευεν. Ἄλλὰ τὸ κράτος τοῦτου ὀλίγον διετηρήθη καὶ
μετὰ τινὰ ἔτη ἤρξατο καταρρέειν καὶ μόνον σποράδην διε-
τήρησαν τοῦτο διώφοροι ἰατροί. Ὁ ἐπισημότερος ὀπαδὸς τοῦ
Βρουσσὸ εἶναι ὁ μαθητὴς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις Βουιλλώδος,
ὅστις καὶ συνταγὴν φλεβοτομιῶν διέγραψε. Χάρων παριερ-
γείας ἐκθέτομεν ταύτην.

Συνταγὴ τῆς ἐξαγωγῆς αἵματος.

Ἄποτεθεισθω ὅτι ὁ ἀσθενὴς εἶνε νέος, ρωμαλαῖος, καὶ σω-
ματικῆς καταστάσεως, πάσχων δὲ ὑπὸ περιπνευμονίας ἐκ-
τάσεως τινος καὶ μετρίας).

Πρώτη ἡμέρα. Μία φλεβοτομία βραχίονος δραχμ. 120.
τὴν πρωΐαν· δευτέραν τὸ ἑσπέρας ἐπίσης. ἐν τῷ μεταξὺ ἐπι-
τεθεισῶσαν ἐπὶ τῆς ἐπωδύνου χώρας 30· βδέλλαι, ἢ σι-
κῦαι ἐσχασμένοι, ὅπως ἐξαχθῇ αἷματος ποσὸν 90 δραχ.

Δευτέρα ἡμέρα, Τρίτη φλεβοτομία ἴσης ποσότητος ταῖς
προηγούμεναις· κατὰ τὸν πόνο ἐξακολουθῆσαι πάλιν βδέλλαι
καὶ σικῦαι ὡς περ ἐγένετο τὴν προτεραίαν.

Τρίτη ημέρα. Τετάρτη φλεβοτομία ἴσης ποσότητος καὶ εἰς εἰσέτι ἐξακολουθῆ ὀπίσθους πάλιν τὰς βδέλλας ἢ σικύαι, ὡς καὶ τὴν προηγουμένην.

Τετάρτη ημέρα. Συνήθως ἡ πνευμονία τοῦ δευτέρου βαθμοῦ οὐδόλως ἐπιμένει κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν· εἰς ἐπίμειν, καὶ ἄλλην φλεβοτομίαν, εἰς μὴ, ἀποχὴ φλεβοτομίας καὶ ἐφαρμογὴ μεγάλου ἐκδορίου ἐπὶ τῆς πασχούσης χώρας.

Γενικὸς κανὼν. πρέπει νὰ μὴ παύῃ τοῦ φλεβοτομεῖν παρ' ὅταν ἡ φλόγωσις καταπαύσῃ, καὶ ὅταν ἡ δύσπνοια καὶ ὁ πόνος ἔπαυσαν. αἱ ἐξέρσεις εἰσὶ σπάνιαι.»

Καὶ οἱ ἀρχαῖοι εἶχον τοιοῦτο σύστημα πρὸς τὸ φλεβοτομεῖν. Ἰδοὺ τὶ περὶ τούτου λέγουσιν.

Ὁ Γαληνὸς (Θεραπ. μαθ. λ. Θ. κ. ε.). "Ὁ δὲ χρὴ καὶ δις οἶμαι καὶ τρις καὶ πολλάκις αἰθίς τε καὶ αἰθίς εἰπεῖν, εἰ μάλλοισιν οἱ οὕτω νοσοῦντες (πυρετὸν σύνοχον) ὀρθῶς θεραπευθῆσθαι, τὸ τῆς φλεβοτομίας παραληπτέον ἐστίν. "Ὁσοις γὰρ ἐπὶ πλήθει χυμῶν δυσδιάπνευστον τὸ σῶμα γινόμενον, ἤθροισε τοσαύτην θερμανσίαν, ὡς ἤδη πυρέττει, ἀφαιρεῖν αἵματος χρὴ τοσοῦτον ἂν, ὅσον ἡ δύναμις φέρει, γινώσκοντες, ὡς εἰ μὴ παραληφθῆι τὸ βοήθημα τοῦτο, πηγῆσθαι τοὺς οὕτω διακειμένους φύσιν, ἢ συγκόπτεσθαι γε πάντως αὐτοῦς, ἢ λάβρος αἰμορραγία ρύσεται τοῦ θανάτου.

Ὁ δὲ Ἀρεταῖος (ὁξ. νοσ. θεραπ. Β, Α. κ. λ.) λέγει ταῦτα
«Ὁκ ἀμβολῆς καιρὸς ἐν πλευριτικοῦσιν, οὐδ' ὑπερθέσεως αἱ μεγάλης ἰητρίας. "Ὅτε γὰρ πυρετὸς κάτοξυς ἐὼν, ἐς ἀδελθρον ὄρμηξ, ἴτε ὀδύνη τοῦ ὑπεξηκότος ξυνοπέγει ἐπὶ τὸ κάκιον ... μάλιστα μὲν αὐτῆμαρ τάμειν.

Φλεβοτομία ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ.

Ἐπιθεῖς πανλίου διπλωμένον, (σπλήνιον) καὶ τεθειμένον ἐπὶ τοῦ σημείου Α. (ἰδὲ ἀπέναντι εἰκόνα) ἵνα πληρώσῃ τὴν κοιλότητα, ἣτις ὑπάρχει ὑπὲρ τὴν κλεῖδα, καὶ οὕτω πιέσῃ τὸ κάτω μέρος τῆς φλεβός, ἣτις οὕτως ἐξογκοῦται. Ἐπίδεσμος Β. ἐπὶ τοῦ διπλωμένου πανλίου Α. διέρχεται διαγωνίως ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ μέρους τῆς φλεβοτομίας, καὶ ὑπὸ τὴν μασχάλην τοῦ ἀντιθέτου μέρους, ἐνθα διατηρεῖται ἐσφυγμένους παρὰ βοήθῃ ἢ διὰ δεσμάτος. Ὁ ἀντίχειρ δάκτυλος πιέζει

τὴν φλέβα ὅπως ἐπαυξήσῃ τὴν πληρώτητα τῆς φλεβός. διὰ δὲ τῆς ἄλλης γίνεται ἡ σχάσις τῆς φλεβός διὰ τοῦ νυστερίου ἐπὶ τοῦ σημείου Γ. τῆς ἐξωτερικῆς σφαιγγίτιδος φλεβός.

ΠΑΝΤΟΙΑ.

"Ὅστις ἐπικρίνει ἄλλου διὰ τὴν ἐπιστήμην, πρέπει νὰ ἦνε σοφώτερος τοῦ κρινομένου." Ἀλλως κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν εἶνε Κόκου ψήφος ἢ κρῖσις του.
"Ὅλ μὲν ἀρελονές εἰσι νοῆσαι τε κρῖνε ταιη" (Ὀμυρος),

Οἱ ἀρχαιότατοι ζῶντες βίον ἀπλούστατον ἐδόξαζον ὅτι αἱ νόσοι προέρχονται ἐκ τοῦ ἀέρος ἤτοι ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρας, ἢ ἐξέφραζον ἀλληγορικῶς διὰ τῆς θεότητος τοῦ Διὸς τοῦ πατρὸς ἀνδρῶν τε καὶ θεῶν ("Ὀμηρος Ὀδ. 1. 411. καὶ Σ. 136) τ' αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Ἡσίοδος.

»Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἡδ' ἐπὶ νυκτὶ,
»αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
»σιγῆ· ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιέτα Ζεὺς».

Κατόπιον ἐγνώσθη ὅτι οὐ μόνον ὁ αἶρ· ἀλλὰ καὶ αἱ τροφαί, καὶ ἠθικὰ πάθη ἐπιφέρουσι νόσους.

Αἱ πρῶται διδασκαλαὶ τῆς θεραπευτικῆς ἐγένοντο ἐκ παρατηρήσεως ἐπὶ τῆς αὐτομάτου θεραπείας τῶν ζῶων. Ἐκ τούτων οἱ Αἰγύπτιοι ὀδηγοῦμενοι ἐπεννοήσαν τὴν χρῆσιν τῶν καθαρῶν· διότι τινὰ ζῶα τρώγοντα βότανα ἐκαθαρίζοντο νοσοῦντα. Τὴν διὰ καθαρῶν θεραπευτικὴν ἐκάλουον σ υ ρ μ α ἱ σ μ ὶ ν· συρμαὶ δὲ ἐλέγετο φυτικὸς ζωμὸς ὡς καθαρικὸν λαμβανόμενος. Ἐκ δὲ τοῦ ἵπποποτάμου ἐδιδάχθησαν τὴν χρῆσιν τῆς φλεβοτομίας· καὶ ὁ ἵππος νοσῶν φλεβοτομεῖται διὰ τῶν ὀδόντων τέμνων φλάβα.

Αἱ ὕες μεταβαίνουσιν ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς ἵνα φαγοῦσαι

καρκίνους θεραπευθῶσι ἐκ τῆς κεφαλῆς. Ἡ ἄρκτος φαγοῦσα πολὺν (ἀσωμένη) ἀναλαμβάνει διὰ τῆς γλώσσης μύρμηγκας, καὶ καταπίνουσα τούτους θεραπεύεται.

Ἡ πάρδαλις ὅταν φάγη τὸ δηλητήριον τὸ καλούμενον παραδαλιάγχης, ζητεῖ τὴν τοῦ ἀνθρώπου κόπρον. διὸ καὶ οἱ κύνες ὅταν κατορθύωσι νὰ φάγη ἢ πάρδαλις τὸ ρηθὲν δηλητήριον, κρεμῶσιν ἐπὶ δένδρου ἀγγεῖον ἔχον κόπρον. τὸ δὲ θηρίον τῇ ὁσμῇ ἐλκύεται καὶ προσπαθεῖ νὰ λάβῃ τὸ ἀγγεῖον, οὕτω χρονοτριβοῦσα ἀποθνήσκει. Ἡ γαλῆ (γάτα) ὅταν μάχεται κατὰ ὕψους, προσεθλεῖ πήγανον, τοῦ ὁποῖου ἡ ὁσμὴ εἶνε πολεμια εἰς τοὺς ὕψεις. Οἱ κύνες ὅταν ἐλαυνθῶσι ἐσθλοῦσι τὸ λήϊον τοῦ σίτου. Οἱ Πελαργοὶ ἐπὶ τῶν λαυτῶν τραυμάτων ἐπιθέτουσιν ὀρίγανον.

Πάτρας 2 Ἰουλίου 1882.

Ἐξοχώτατε Κύριε Ἰω. Πύρλα.

Ἀθήνας.

Τὴν σεβαστὴν πρὸς ἐμὲ ἐπιστολὴν σὺς ἔλαβον, εἰς τὴν ὁποῖαν εὗρον ἐσωκλειστῶς τὴν συνταγὴν Σας διὰ τὴν νόσον ὡς ἔγραψον, τὴν ὁποῖαν ἡμεῖς ἔλαβον, δὲν ἔχασα καιρὸν εἰμὴ κατευθεῖαν ἐπήγα εἰς τὸ φαρμακεῖον καὶ ἔλαβον τὸ φάρμακον, καὶ ἀλείψας μόνον δύο φορές, τί νὰ σᾶς εἶπω ἐδιαλύθη πάραυτα ὁ πόνος καὶ αἵμαι πολὺ καλὰ, καὶ οὕτω ἐλπίζω νὰ μὴν ἀκούσω τοῦ λοιποῦ τίποτε, καὶ ἡ ρηθεῖσα συνταγὴ Σας ἦτον ξίφος κοπτερὸν καὶ μοῦτῳ ἔκοψαν τὸ κακὸν διὰ μᾶς ὅπου ἐπαιδευμένην τόσον διάστημα καὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ κάμω οὐδεμίαν θεραπείαν, καὶ σᾶς εὐχαριστῶ ἐξ ὅλης καρδίας μου καὶ θέλει σᾶς εὐγνωμονῶ, διότι τὸ εἶχον κάρπος εἰς τὴν καρδίαν μου.

Παρακαλῶ τὸ μικρὸν ἐσωκλειστον δῶρον νὰ δεχθῆτε δι' ἀγάπην μου, καὶ θέλετε μὲ ὑποχρεῶσαι τὰ μέγιστα, καὶ πλέον ὅπου δὲν ἐλπίζω νὰ λάβω καμμίαν ἀνάγκην περὶ τοῦ προκειμένου θέλει σᾶς γράψω.

Σᾶς προσκυνῶ ὁ ὑμέτερος

Ἀναστάσιος Ἀναστασόπουλος.